

Alina Danilowska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

ROLA KREDYTÓW PREFERENCYJNYCH W FINANSOWANIU INWESTYCJI W ROLNICTWIE W POLSCE

ROLE OF THE PREFERENTIAL CREDITS IN FINANCING OF AGRICULTURAL INVESTMENT IN POLAND

Słowa kluczowe: kredyty preferencyjne, nakłady inwestycyjne, rolnictwo, pomoc krajowa

Key words: preferential credits, investment outlays agriculture, domestic support

Abstrakt. Celem badań była ocena roli kredytów preferencyjnych w finansowaniu inwestycji w polskim rolnictwie w latach 2000-2011. Pod uwagę wzięto inwestycje w środki trwałe z wyłączeniem ziemi. Z przeprowadzonej analizy wynika, że znaczenie kredytów preferencyjnych w realizacji inwestycji było w badanym okresie znaczne, o czym świadczy prawie 60-proc. przeciętna relacja wartości inwestycyjnych kredytów preferencyjnych do wartości nakładów inwestycyjnych. W badanym okresie można wyróżnić dwa podokresy. W pierwszym obejmującym lata 2000-2007, rola kredytów była duża, o czym świadczy wysoki poziom wspomnianej relacji. W drugim podokresie (2008-2013) znaczenie tych kredytów zmniejszyło się znacznie, co mogło być wynikiem możliwości finansowania inwestycji oferowanych w ramach WPR, jak również kryzysu finansowego.

Wstęp

W 2013 r. mija 20 lat od utworzenia systemu kredytów preferencyjnych dla rolnictwa. Do momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (UE) kredyty preferencyjne były podstawowym narzędziem polityki rolnej. W pierwszych trzech latach członkostwa system funkcjonował na zasadach pomocy zastanej, a od maja 2007 r. traktowany jest jako element pomocy krajowej stosowany równolegle do działań w ramach wspólnej polityki rolnej (WPR).

Celem badań była ocena roli kredytów preferencyjnych jako podstawowego narzędzia pomocy krajowej dla sektora rolnego w finansowaniu inwestycji w Polsce w latach 2000-2011. W opracowaniu zostały postawione następujące pytania:

- jaki był poziom i struktura inwestycji w rolnictwie w okresie 2000-2011,
- jakie były możliwości wsparcia inwestycji w rolnictwie w badanym okresie,
- jaką rolę odegrały kredyty preferencyjne w finansowaniu inwestycji w rolnictwie.

Material i metodyka badań

Do badań przyjęto okres obejmujący 4 lata przed akcesją Polski do UE (2000-2003) i lata jej członkostwa (2004-2011). Pozwoliło to na dokonanie porównania aktywności inwestycyjnej w sektorze rolnym w okresie przed i po wstąpieniu Polski do UE i ocenę roli kredytów preferencyjnych w finansowaniu inwestycji.

Dane do badań pochodziły z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) oraz Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Przedmiotem analizy były inwestycje w środki trwałe w rolnictwie. Zgodnie z metodologią GUS obejmowały one: nakłady na budynki i budowle, zakup maszyn i narzędzi, środki transportu i inne nakłady (melioracje, koszty ponoszone przy nabyciu gruntów, i używanych środków trwałych, inwentarz żywy, zasadzenia wieloletnie, odsetki od kredytów inwestycyjnych) bez zakupu gruntów. Analizę wartości inwestycji w czasie przeprowadzono przy zastosowaniu cen stałych z 2011 r. Do przeliczeń wykorzystano wskaźniki cen dóbr inwestycyjnych zakupywanych przez rolników. W artykule zastosowano metodę opisową opartą o wyniki analizy statystycznej.

Poziom i struktura inwestycji w rolnictwie w okresie 2000-2011

Cele podejmowania działalności inwestycyjnej przez rolników są zróżnicowane. O ile w krajach rozwijających się są one warunkiem rozwoju rolnictwa, zmniejszenia głodu i przezwyciężenia ubóstwa [The State of Food... 2012], to w krajach rozwiniętych, z perspektywy konkurencji na globalnym rynku, nacisk kładzie się na inwestowanie w nowe technologie, dostosowanie do standardów jakościowych i bezpieczeństwa żywności oraz osiągnięcia korzyści skali i zakresu [Reyes i in. 2012]. W rolnictwie polskim po wprowadzeniu gospodarki rynkowej i liberalizacji handlu zagranicznego, oznaczającej w praktyce szerokie otwarcie rynku na import produktów rolnych, potrzeba szybkiej modernizacji stała się oczywistością w świetle konkurencji ze strony producentów żywności z innych krajów. Wejście Polski do UE w 2004 r. tylko wzmogło tę potrzebę.

Inwestycje w środki trwałe w rolnictwie w ujęciu nominalnym wynosiły w 2000 r. 2 mld zł, a 117 zł na 1 ha UR. W ciągu badanego okresu wzrosły. W 2011 r. inwestycje te w ujęciu realnym były wyższe o 30% w porównaniu z 2000 r., a w przypadku inwestycji na 1 ha UR o 50%, z uwagi na zmniejszenie powierzchni UR. Jednak w analizowanym okresie można wyróżnić podokresy zarówno spadku nakładów inwestycyjnych, jak i ich wzrostu. W latach przed akcesją do UE łącznie z 2004 r. dynamika inwestycji w ujęciu realnym była ujemna (z wyjątkiem 2002 r.). Dopiero pierwszy pełny rok członkostwa w UE zaowocował znaczącym, 5-proc. wzrostem nakładów na środki trwałe. W dwóch kolejnych latach tempo wzrostu było dwucyfrowe, a w 2006 r. przekroczyło nawet 20%, w 2008 r. spadło do 3% i w następnych dwóch latach znów stało się ujemne. Taki czasowy rozkład spadków i wzrostów nakładów inwestycyjnych pokrywa się w pewnym stopniu z wahaniami koniunktury gospodarczej w badanym okresie, a więc ogólnym spowolnieniem gospodarczym, które miało miejsce w latach 2000-2002, poprawą koniunktury od 2003 r. i jej

Tabela 1. Poziom i dynamika inwestycji w środki trwałe w rolnictwie w latach 2000-2011

Table 1. The value and dynamics of investment outlays in agriculture in 2000-2011

Rok/ Year	Inwestycje w środki trwałe w rolnictwie (ceny bieżące) [mln zł]/ Investment outlays in agriculture (current price) [mln PLN]	Inwestycje w środki trwałe w rolnictwie/ 1 ha UR (ceny bieżące) [zł]/Investment outlays in agriculture per 1 ha arable land (current price) [PLN]	Inwestycje w środki trwałe w rolnictwie / inwestycje w środki trwałe w gospodarce / Investment outlays in agriculture / investment outlays on fixed assets in economy [%]	Inwestycje w środki trwałe w rolnictwie /inwestycje w sektorze prywatnym/ Investment outlays in agriculture/ Investment outlays on fixed assets in private sector of economy [%]	Dynamika inwestycji w środki trwałe w rolnictwie (ceny stałe z 2011, rok poprzedni =100)/Dynamics of investment outlays in agriculture (constant prices 2011, previous year =100)
2000	2 078,7	116,7	1,57	2,39	92,9
2001	2 090,4	113,7	1,73	2,53	95,9
2002	2 183,1	129,2	2,00	2,93	101,9
2003	2 026,8	125,3	1,83	2,68	91,1
2004	2 155,4	132,0	1,79	2,63	95,9
2005	2 408,9	151,4	1,84	2,82	104,6
2006	2 966,3	185,9	1,92	2,89	120,8
2007	3 619,5	223,7	1,89	2,78	115,0
2008	3 929,1	248,3	1,81	2,76	103,1
2009	3 710,3	230,2	1,70	2,85	92,3
2010	3 716,0	239,7	1,71	3,03	99,0
2011	4 283,9	277,4	1,76	3,20	111,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznik statystyczny rolnictwa... 2006-2012, Rocznik statystyczny 2001-2012

Source: Own calculation based on Rocznik statystyczny rolnictwa... 2006-2012, Rocznik statystyczny 2001-2012

pogorszeniem od 2008 r., w związku z kryzysem finansowym, a następnie gospodarczym w USA i Europie.

Udział inwestycji w rolnictwie w inwestycjach w gospodarce narodowej, wynoszący w badanym okresie około 1,8%, nie odzwierciedlał roli rolnictwa w tworzeniu PKB. Udział ten z okresu na okres zmieniał się nieznacznie, w większości okresów o setne części p.p. Z uwagi na to, że polskie rolnictwo można zaliczyć do sektora prywatnego, należy spojrzeć na udział inwestycji w tym sektorze do inwestycji w sektorze prywatnym. W tym przypadku ta relacja jest zdecydowanie wyższa (o około 1 p.p.) od poprzedniej i ponadto można zaobserwować tendencję rosnącą.

Analiza struktury inwestycji pokazuje dominację inwestycji budowlanych. Najwyższy ich udział przypada na 2 lata przed przystąpieniem Polski do UE. Przewaga inwestycji budowlanych trwała do 2009 r. Od tego

roku na pierwsze miejsce nieznacznie wysunęły się inwestycje w maszyny i urządzenia. Mimo rosnącej tendencji, udział maszyn i urządzeń w inwestycjach w 2011 r. był wyższy od udziału w 2000 r. zaledwie o 4,2 p.p. Inwestycje w środki transportu stanowiły kilkanaście procent nakładów inwestycyjnych w rolnictwie. Ich udział od 2001 r. wzrastał aż do 2008 r., następnie ponownie zaczął obniżyć się. Największe zmiany w ciągu badanego okresu odnotowały pozostałe inwestycje. Ich udział spadł o 8,5 p.p.

Formy wsparcia inwestycji w rolnictwie

Rolnictwo jest tym działem gospodarki narodowej, w którym procesy inwestycyjne są intensywnie wspierane. W okresie przed przystąpieniem Polski do UE wsparcie miało formę dopłat do oprocentowania kredytów inwestycyjnych. Po akcesji system kredytów preferencyjnych został utrzymany. W pierwszych trzech latach członkostwa działał na tych samych zasadach w ramach tzw. „pomocy zastanej”. Po 30 kwietnia 2007 r. zasady zostały dopasowane do wytycznych UE w sprawie pomocy państwa dla sektora rolnego i leśnictwa. Nowe regulacje nie zmieniły zakresu i warunków kredytów znacząco, chociaż liczba linii kredytowych została zmniejszona do ośmiu. Zachowano większość celów kredytów z uwzględnieniem reguły, że pomoc w postaci dopłat do oprocentowania kredytów może zostać przeznaczona na inwestycje związane wyłącznie z produkcją lub przetwarzaniem produktów rolnych wymienionych w załączniku nr I do Traktatu Wspólnot Europejskich. Tak więc przedmiotem kredytowania nie mogła być agroturystyka w gospodarstwie rolnym, usługi dla rolnictwa, działalność weterynaryjna. *Novum* było wprowadzenie limitów maksymalnej wielkości pomocy. W zależności od linii kredytowej ustalono maksymalną wielkość subsydiów na 40-75% wartości kredytów.

Przystąpienie do UE odbyło się w trakcie trwania perspektywy finansowej 2000-2006. Polscy rolnicy uzyskali wsparcie inwestycji rolnych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Tabela 2. Struktura nakładów inwestycyjnych w rolnictwie polskim w latach 2000-2011 według kierunków
Table 2. Investment outlays in the Polish agriculture by the type of outlays in 2000-2011

Rok/ Year	Struktura nakładów inwestycyjnych/ <i>Investment outlays [%]</i>			
	budynki i budowle/ <i>buildings and structures</i>	maszyny, narzędzia i urządzenia/ <i>machinery, technical equipment and tools</i>	środki transportu/ <i>transport equipment</i>	pozostałe inwestycje/ <i>other outlays</i>
2000	33,7	32,7	12,4	21,2
2001	37,1	33,3	10,4	19,2
2002	40,1	31,7	11,4	16,8
2003	40,5	30,0	12,1	17,4
2004	39,2	31,6	13,0	16,2
2005	35,1	35,1	15,1	14,7
2006	39,3	32,2	15,7	12,8
2007	39,4	32,4	15,9	12,3
2008	36,9	34,3	16,7	12,1
2009	35,5	36,5	15,3	12,7
2010	34,5	38,4	14,6	12,5
2011	36,7	36,9	13,7	12,7

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

2004-2006 (PROW 2004-2006) oraz Sektorowych Programów Operacyjnych (SPO). W ramach PROW, rolnicy otrzymali dostęp do programów takich samych, jak kraje starej UE oraz programów zaadresowanych do nowych członków, jak np. pomoc dla gospodarstw niskotowarowych. Z wyjątkiem wymienionego programu, inne tylko w sposób pośredni mogły służyć wsparciu inwestycji. Na modernizację gospodarstw częściowo nastawiony był SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwoju obszarów wiejskich”. Program ten oferował wsparcie inwestycji w gospodarstwach w ramach dwóch działań: inwestycje w gospodarstwach rolnych oraz *ułatwianie startu młodym rolnikom*. Z tych dwóch działań skorzystało 38 381 beneficjentów na łączną kwotę 3,1 mld zł, co stanowiło około 40% wartości inwestycji zrealizowanych w rolnictwie w latach 2004-2006¹.

W perspektywie finansowej 2007-2013 wsparcie jest kontynuowane w ramach PROW 2007-2013. Podobnie jak w przypadku PROW 2004-2004, tylko nieliczne działania wspierają bezpośrednio inwestycje w rolnictwie. Można do nich zaliczyć: ułatwianie startu młodym rolnikom, modernizację gospodarstw rolnych oraz przywracanie potencjału w produkcji rolnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych. Łącznie, w ramach trzech działań do końca 2011 r. zawarto umowy z 69 184 beneficjentami na kwotę 7,8 mld zł, z czego zrealizowano 49095 umów na kwotę 5,6 mld zł. Stanowiło to około 30% nakładów inwestycyjnych na środki trwałe w rolnictwie w latach 2007-2011.

Rola preferencyjnych kredytów inwestycyjnych w finansowaniu inwestycji

Celowe wsparcie inwestycji w rolnictwie odbywało się dwutorowo – w ramach WPR oraz w ramach pomocy krajowej. Pomoc krajowa polega głównie na subsydiowaniu odsetek od kredytów, a w przypadku jednego rodzaju kredytu (kredyt na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych z częściową spłatą kapitału kredytu) na spłacie części kapitału. Główne linie kredytowe wspierające inwestycje w środki trwałe to: Inwestycje podstawowe (IP), Młody rolnik (MR) oraz Nowe technologie (NT). W ramach dwóch pierwszych kredytowane też są zakupy ziemi. Z danych w tabeli 3 pokazujących liczbę i wartość udzielonych kredytów w ramach tych trzech linii w badanym okresie, wynika, że cieszyły się one różną popularnością wśród rolników, co można wiązać z odmiennymi warunkami ich udzielania oraz zakresem. Największą popularnością cieszyły się kredyty z linii Młody Rolnik. W ciągu badanego okresu skorzystało z nich prawie 90 tys. rolników, a wartość nominalna udzielonych kredytów sięgnęła prawie 13 mld zł.

Kredyty inwestycyjne udzielane rolnikom w ramach innych linii kredytowych miały tylko kilkuprocentowy udział w wartości nominalnej udzielonych kredytów.

Z porównania wartości udzielonych kredytów preferencyjnych z wartością nakładów inwestycyjnych na środki trwałe w rolnictwie (tab. 4) wynika, że kredyty te były bardzo ważnym źródłem finansowania inwestycji. Wielkość pokrycia inwestycji kredytem w badanym okresie ulegała znacznym wahaniom. W 2009 r. wynosiła tylko 26%, podczas gdy w 2003 r. 90%. Przeciętne pokrycie dla tego okresu to 58%. Wyższy poziom tego wskaźnika wystąpił w okresie przedakcesyjnym i w pierwszych trzech latach członkostwa w UE. Po 2007 r. wartość wskaźnika spadła o około 30 p.p.

Przy ocenie niewątpliwie wysokiego poziomu tego wskaźnika i nasuwającego się wniosku o dużym znaczeniu inwestycyjnych kredytów preferencyjnych należy pamiętać o dwóch problemach. Po pierwsze, poziomy tego wskaźnika są zawyżone z uwagi na to, że kredyty z linii na inwestycje podstawowe i dla młodych rolników były wykorzystywane do finansowania zakupów ziemi. Oszacowanie skali tego zawyżenia jest ze względu na brak danych problematyczne. Po drugie, mogło wystąpić zjawisko zamienności kredytu drugiego rodzaju². Drugi rodzaj zamienności występuje wtedy, gdy kredytobiorca lub pożyczkobiorca jest w stanie sfinansować przedsięwzięcie własnymi środkami, ale z uwagi na preferencyjne warunki dostępu do środków zewnętrznych (kredytów)

¹ Program ten wykraczał poza 2006 r., w kwietniu 2007 r. przeprowadzono dodatkowy nabór wniosków.

² Wyróżnia się dwa rodzaje zamienności kredytu. Pierwszy polega na wykorzystaniu kredytu na inny niż deklarowany cel.

Tabela 3. Kredyty preferencyjne inwestycyjne według linii

Table 3. Preferential investment credits by credit lines

Rok/ Year	IP/Basic investment ¹		MR/Young Farmers		NT/New technologies		Pozostałe/ Others ²		Razem/Total	
	liczba/ number	wartość [mln zł]/ value [mln PLN]	liczba/ number	wartość [mln zł]/ value [mln PLN]	liczba/ number	wartość [mln zł]/ value [mln PLN]	liczba/ number	wartość [mln zł]/ value [mln PLN]	liczba/ number	wartość [mln zł]/ value [mln PLN]
2000	2 755	164,6	5 707	619,7	-	-	2 306	264,8	10 768	1 049,1
2001	2 514	170,3	7 647	984,8	-	-	1 138	215,7	11 299	1 370,8
2002	4 728	266,1	10 226	1 070,4	-	-	1 675	255,7	16 629	1 592,2
2003	5 005	282,6	11 500	1 265,1	336	109,4	1 268	186,8	18 109	1 843,9
2004	4 670	267,0	7 659	883,4	0	0	822	78,4	13 151	1 228,8
2005	4 535	277,6	8 365	1 064,8	635	186,0	630	91,4	14 165	1 619,8
2006	5 102	413,5	9 933	1 421,2	1149	320,2	520	70,9	16 704	2 225,8
2007	3 305	422,8	10 616	1 625,8	1861	489,8	675	99,6	16 457	2 638,0
2008	1 150	146,5	6 223	1 078,0	1372	359,0	329	27,7	9 074	1 611,2
2009	936	120,9	3 082	631,4	608	215,3	98	7,3	4 724	974,9
2010	1 210	168,1	3 761	882,8	696	259,8	137	25,4	5 804	1 336,1
2011	1 108	158,3	4 862	1 164,9	1 201	468,4	178	23,9	7 349	1 815,5
Razem/ Total	37 018	2 858,3	89 581	12 692,3	7 858	2 407,9	9 776	1 347,6	144 233	19 306,1

¹ Udzielone tylko rolnikom bez kredytów dla przedsiębiorstw, ² kredyty branżowe kierowane do rolników oraz inwestycyjne kłeszkowe/credits granted only for farmers without business credits, ² brunch credits for farmers and „disaster” credits

Źródło: Sprawozdania z działalności ARMiMR... 2001-2012

Source: Rqeport of the activity of the ARMA 2001-2012

Tabela 4. Relacja wartości kredytów preferencyjnych do wartości inwestycji w środki trwałe w rolnictwie (2000-2011)

Table 4. Investment preferential credit value investment outlays on fixed assets in agriculture (2000-2011)

Wartość inwestycyjnych kredytów preferencyjnych/ nakłady na środki trwałe w rolnictwie/ Investment preferential credit value/ investment outlays in agriculture [%]	Rok/Year											
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	50,5	65,6	72,9	91,0	57,0	67,2	75,0	72,9	41,0	26,3	36,0	42,4

Źródło: obliczenia własne na podstawie tab. 1 i 3

Source: own calculations based on tab. 1 and 3

finansuje przedsięwzięcie właśnie nimi [Von Pischke 2001]. W tej sytuacji można mówić o substytucji oszczędności gospodarstw lub pożyczek od osób prywatnych przez kredyty [Józwiak 1999]. Na negatywny aspekt tego zjawiska w formie obciążenia podatników dopłatami do oprocentowania kredytów zwraca uwagę Daniłowska [2007]. Niestety, skala tego zjawiska jest nieznana.

Uwagi te, chociaż niewątpliwie zasadne, nie zmieniają jednak w sposób zasadniczy wniosku o dużym znaczeniu kredytów preferencyjnych we wspieraniu modernizacji polskiego rolnictwa.

Podsumowanie

Presja inwestycyjna, której podlegają producenci rolni ma wiele uwarunkowań i w związku z tym można mówić o jej permanentnym charakterze. Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej miało generalnie pozytywny wpływ na aktywność inwestycyjną w rolnictwie, aczkolwiek nie bez znaczenia była też pomyślna koniunktura gospodarcza w tym okresie.

Przy realizacji inwestycji polscy rolnicy mogą korzystać równolegle zarówno ze wsparcia krajowego pod postacią kredytów preferencyjnych, jak i subsydiów w formie zwrotu części poniesionych kosztów inwestycji w ramach WPR. Dane o wykorzystaniu tych form pomocy w latach 2000-2011 świadczą, że rolnicy chętnie z nich korzystają. Rola kredytów preferencyjnych była w badanym okresie znaczna, jednak od 2008 r. w okresie realizacji perspektywy finansowej 2007-2013 zmniejszyła się, co mogło być wynikiem możliwości finansowania oferowanych w ramach WPR, jak również kryzysu finansowego, który miał wpływ na zachowania zarówno potencjalnych kredytodawców jak i kredytobiorców. Wydaje się, że kontynuacja wsparcia inwestycji w formie „sprawdzonych” przez wieloletnią praktykę kredytów preferencyjnych jest celowa.

Literatura

- Daniłowska A. 2007: *Poziom, zróżnicowanie oraz uwarunkowania kosztów transakcyjnych kredytów i pożyczek rolniczych*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Józwiak W. 1999: *Mikroekonomiczne efekty kredytów preferencyjnych udzielonych gospodarstwom rolniczym w Polsce w latach 1994-1999*, IERiGŻ, Warszawa.
- Reyes A., Lensink R., Kuyvenhoven A., Moll H. 2012: *Dynamics of Investment for Market-Oriented Farmers in Chile*, IAAE Conference. August 18-24, 2012, Foz do Iguaçu, Brazil, <http://ageconsearch.umn.edu>
- Rocznik statystyczny*. 2001-2012: GUS, Warszawa.
- Rocznik statystyczny rolnictwa i obszarów wiejskich*. 2006-2012: GUS, Warszawa.
- Sprawozdania z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za lata 2000-2011*. 2001-2012: ARiMR, Warszawa.
- The State of Food and Agriculture*. 2012: Food and Agriculture Organization of the United Nations. Rome
- Von Pischke J.D. 2001: *Public Policy and preconditions for sustainable rural finance systems*, [W:] *Agricultural Finance and Credit Infrastructure in Transition Economies*, OECD Proceedings, OECD Centre for Co-operation with Non-Member, s. 35-52.

Summary

The aim of the paper is to evaluate the role of the preferential investment credit in financing the investment in the Polish agriculture in years 2000-2011. In analyses, the investment outlays without investment for the purchasing of the agricultural land were taken into consideration. The analyzes showed the significant role of the preferential credit in financing the investment. The average value of the indicator investment preferential credit value/ investment outlays was at 60%. In respect to the level of the indicator, the examined period can be divided into two sub periods. During the first one, which covers 2000-2007, the role of the credit was crucial. In the second one (2008-2011), the importance of the credit decreased noticeably. Partly, it stemmed from the offer of the support measures under the CAP and the financial crisis.

Adres do korespondencji
dr hab. Alina Daniłowska, prof. nadz. SGGW
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
tel. (22) 593 40 39
e-mail: alina_danilowska@sggw.pl